

Отримано: 16 березня 2026 р.

Прорецензовано: 20 березня 2026 р.

Прийнято до друку: 23 березня 2026 р.

Email: maryna.nazarenko@pdau.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3537-1149>

Email: viktoriya.lyulka@pdau.edu.ua

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-4581-6583>DOI: [http://doi.org/10.25264/2519-2558-2026-29\(97\)-117-120](http://doi.org/10.25264/2519-2558-2026-29(97)-117-120)Назаренко М. М., Люлька В. М. Особливості практичного застосування CLIL-технології при вивченні іноземної мови за професійним спрямуванням. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія» : серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2026. Вип. 29(97). С. 117–120.

УДК: 378.147:811.111'243

Назаренко Марина Миколаївна,
Полтавський державний аграрний університет
Люлька Вікторія Миколаївна,
кандидат філологічних наук, доцент,
Полтавський державний аграрний університет

ОСОБЛИВОСТІ ПРАКТИЧНОГО ЗАСТОСУВАННЯ CLIL-ТЕХНОЛОГІЇ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

У статті аналізуються особливості практичного застосування CLIL-технології у процесі викладання навчальної дисципліни «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» здобувачам вищої освіти немовних спеціальностей. Актуальність дослідження викликана необхідністю модернізації освітнього процесу в закладах вищої освіти, що передбачає поєднання професійної підготовки з формуванням іноземної комунікативної компетентності майбутніх фахівців. У дослідженні розглянуті теоретичні засади CLIL-методики, окреслені її основні принципи та охарактеризовані передумови ефективного впровадження в освітній процес.

Мета даної статті полягає в огляді практичного застосування CLIL-технології як інноваційного методу на практичних заняттях з навчальної дисципліни «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)».

В межах дослідження розглядаються такі ключові поняття: іноземна комунікативна компетентність, іноземна мова за професійним спрямуванням, професійне спілкування, інтегроване навчання, метод, CLIL-технологія.

У статті розкрита сутність CLIL-методики як інтегрованого дидактичного підходу, за допомогою якого іноземна мова використовується як інструмент засвоєння фахового змісту навчальних дисциплін. Особливу увагу приділено можливостям практичної імплементації цього методу під час проведення практичних занять з іноземної мови за професійним спрямуванням. Автор наводить приклади завдань, спрямованих на інтеграцію мовної підготовки з професійними знаннями, зокрема вправи на засвоєння термінології, аналіз фахових текстів, проблемно-ситуативні завдання, опис схем, міні-проекти та рольові ігри.

У роботі аргументовано, що використання предметно-мовного інтегрованого методу сприяє підвищенню мотивації здобувачів вищої освіти, розвитку їхніх комунікативних і когнітивних умінь, формуванню професійної іноземної компетентності та критичного мислення. Зроблено висновок про доцільність подальшого впровадження цієї методики в освітній процес.

Ключові слова: іноземна комунікативна компетентність, іноземна мова за професійним спрямуванням, професійне спілкування, інтегроване навчання, метод, CLIL-технологія.

Maryna Nazarenko,
Poltava State Agrarian University
Viktoriya Lyulka,
PhD in Philology, Associate Professor,
Poltava State Agrarian University

FEATURES OF THE PRACTICAL APPLICATION OF CLIL METHODOLOGY IN LEARNING A FOREIGN LANGUAGE FOR SPECIFIC PURPOSES

This article analyses the practical application of CLIL methodology in the teaching of the subject 'Foreign Language for Professional Purposes' to higher education students in non-language-related disciplines. The relevance of the study stems from the need to modernize the educational process in higher education institutions, which involves combining professional training with the development of foreign language communicative competence among future specialists. The study examines the theoretical foundations of the CLIL methodology, outlines its main principles and describes the prerequisites for its effective implementation in the educational process.

The aim of this article is to review the practical application of CLIL as an innovative method in practical classes for the subject 'Foreign Language for Professional Purposes'.

This study examines the following key concepts: foreign language communicative competence, foreign language for professional purposes, professional communication, integrated learning, methodology, and CLIL.

The article explores the essence of the CLIL methodology as an integrated didactic approach, through which a foreign language is used as a tool for acquiring the subject-specific content of academic disciplines. Particular attention is paid to the possibilities for the practical implementation of this method during practical sessions in foreign languages for professional purposes. The author provides examples of tasks aimed at integrating language training with professional knowledge, including exercises for terminological acquisition, analysis of specialist texts, problem-based and situational tasks, diagram description, mini-projects and role-plays.

The paper argues that the use of the subject-language integrated approach helps to boost the motivation of higher education students, develop their communicative and cognitive skills, and foster professional foreign-language competence and critical thinking. It concludes that there is a case for the further implementation of this methodology in the educational process.

Keywords: foreign language communicative competence, foreign language for specific purposes, professional communication, integrated learning, method, CLIL-methodology.

Актуальність теми. На сьогодні основне завдання закладів вищої освіти полягає не тільки у наданні теоретичних знань здобувачам вищої освіти, а у формуванні вмій, необхідних для адаптації до постійних змін, викликів сучасного

суспільства та професійного середовища. У сучасному освітньому процесі студенти повинні вміти опрацьовувати та аналізувати великі обсяги інформації, узагальнювати, виділяти головне та вміти застосовувати їх у професійному спілкуванні. Головним завданням опанування іноземною мовою є практичне володіння нею, що сприяє вільному спілкуванню у іншомовному професійному середовищі. Здобувачі вищої освіти повинні вміти читати неадаптовану іншомовну літературу за фахом, брати участь в обговореннях та дискусіях, виражати власну точку зору. Розвиток інформаційних технологій ставить нові виклики перед закладами вищої освіти, вимагає новітніх підходів до навчання. Одним із них є використання CLIL-технології, яка передбачає поєднання змісту основного освітнього компонента та іноземної мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ця методика викликає жвавий інтерес серед методистів та дослідників. Теоретичні та методологічні засади CLIL-технології були розроблені такими європейськими дослідниками, як Do Coyle, Oliver Meyer, Peeter Mehisto, Dieter Wolff, Ana Llinares, Tom Morton, Ute Smit, David Lasagabaster. В Україні методика CLIL набуває поширення серед педагогів, учителів та викладачів закладів вищої освіти. Її вивченням займаються: О. Тарнопольська, І. Секрет, Н. Бідюк, С. Ніколаєва, О. Бориско, О. Білозір, О. Вовченко, Н. Євтушенко, Л. Монастирська, Н. Стеценко та інші).

Термін CLIL (Content and Language Integrated Learning) був уведений лінгвістом Девідом Маршем у 1994 році для позначення методики викладання і вивчення загальноосвітніх дисциплін іноземною мовою. У 2001 році дослідник запропонував уточнене трактування сутності цієї методики. Це підхід, у межах якого іноземна мова є не лише предметом вивчення, але й слугує інструментом засвоєння змісту інших навчальних дисциплін. Така інтеграція компонентів забезпечує формування стійкої мотивації у здобувачів вищої освіти, стимулює розвиток комунікативних вмінь та мовленнєвих компетентностей. Ця технологія передбачає інтегроване формування іншомовної комунікативної компетентності у процесі опанування змісту навчальних дисциплін. За таких умов розвиток мовних умінь відбувається разом із опануванням фахових знань та формування когнітивних і практичних навичок.

Мета даного дослідження – розглянути та проаналізувати ефективність використання CLIL-технології як інноваційного методу на практичних заняттях з навчальної дисципліни «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)».

Виклад основного матеріалу дослідження. Для досягнення мети необхідно виявити суть технології CLIL, розглянути можливість її практичного застосування на заняттях, визначити переваги даного методу у викладанні іноземної мови здобувачам вищої освіти нефілологічних спеціальностей.

Освітня політика ЄС заохочує розвиток багатомовності як частини своєї мети щодо покращення вивчення іноземних мов. Це полегшить доступ до різноманітного спектру культурних, соціальних та професійних можливостей по всій Європі. Україна прагне стати частиною Європейського простору, тому обрала один із сучасних напрямів реформи вищої освіти – перехід до викладання фахових предметів іноземною мовою, що забезпечить формування двомовного середовища. Дослідники відзначають вагому ефективність методу інтегрованого вивчення фахових дисциплін та іноземної мови (CLIL-технологія). При даному інтегрованому підході іноземна мова більше не є метою, вона слугує засобом вивчення іншого предмета. На практичних заняттях студенти вдосконалюють навички аудіювання та говоріння, засвоюють певну інформацію, намагаються зрозуміти та проаналізувати побачене і почуте, не бояться помилитися, оскільки вони вивчають не лише іноземну мову, а й основну дисципліну за фахом. Іноземна мова використовується як інформаційний інструмент, джерело інструкцій для виконання певних дій. Цей метод надає можливості для змістовної взаємодії та активного навчання, використання комунікативних навичок та грамотності, формування предметних та мовних компетентностей. CLIL дає змогу ефективно спілкуватися іноземною мовою у різних сферах життя та покращує мовні навички. На думку дослідників, CLIL-технологія дозволяє найуспішніше впровадити інтегрований підхід до вивчення іноземної мови.

Гайдай І. О., Кошелєва М. В., Суворова Л. К. виділяють наступні принципи методики CLIL:

1. Забезпечення активного залучення здобувачів вищої освіти в освітній процес.
2. Постійний розвиток мовленнєвих навичок на рівні, що відповідає чинним вимогам.
3. Підтримка автентичного зв'язку з освітніми компонентами за власним фахом.
4. Співпраця з викладачами фахових навчальних дисциплін для забезпечення якісного інтегрованого здобуття освіти.
5. Використання вправ та завдань для розвитку креативності та критичного мислення (Гайдай, 2023).

На думку Н. І. Євтушенко, перед імплементацією CLIL-технології слід врахувати декілька важливих факторів. До них належать:

1. Наявність кваліфікованого викладацького персоналу.
2. Необхідність співпраці викладачів різних дисциплін.
3. Ознайомлення здобувачів вищої освіти з ключовими термінами та поняттями іноземною мовою.
4. Можливість вносити зміни до розкладу, які необхідні для реалізації програми CLIL (Євтушенко, 2021).

Особливі вимоги стосуються підбору навчальних матеріалів та розробки практичних завдань до них. Вибір навчальних матеріалів залежить від структури курсу та типу закладу вищої освіти. Існує три основні моделі курсів:

- 1) розширення мовної освіти – одна або дві години на тиждень присвячуються роботі з матеріалами з окремих тем навчальної дисципліни;
- 2) модульне здобуття освіти – на різних етапах освітнього процесу включаються модулі для вивчення однієї або декількох навчальних дисциплін іноземною мовою;
- 3) часткове об'єднання з навчальною дисципліною – до 50% занять з іноземної мови проводяться у форматі методики CLIL. За змістом матеріал може повторюватися або доповнювати те, що вивчається на основних заняттях з дисципліни (Маслова, 2022).

Мета проведення практичних занять полягає у підборі цікавих навчальних завдань та матеріалів, які тісно пов'язані з реаліями життя та майбутньою професією, а також у підборі цікавих текстів, що відповідають рівню мовної компетентності здобувачів. Перед виконанням завдань викладач разом із здобувачами вищої освіти складають перелік основних лексичних одиниць, які потрібно засвоїти для безпосереднього спілкування.

Практичне заняття, проведене за методом інтегрованого вивчення дисципліни за фахом та іноземної мови, передбачає роботу з тестовим матеріалом. Доцільно супроводжувати тексти ілюстраціями, щоб здобувачі мали змогу візуалізувати те, що читають. Під час роботи з автентичними матеріалами студенти мають визначати структурні маркери в текстах. Це можуть бути лінгвістичні маркери, діаграми, таблиці тощо. Після визначення основних маркерів можна проаналізувати структуру тексту та його зміст.

На сьогодні CLIL-технологію визначають як дидактичний підхід, який спрямований на інтегроване формування іншомовної комунікативної компетентності у процесі засвоєння змісту навчальних дисциплін.

Розглянемо завдання, які можуть виконуватися на практичних заняттях з навчальної дисципліни «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» здобувачами вищої освіти технічних спеціальностей.

1. Зіставлення слів та понять (Vocabulary and Concept Matching).

Мета виконання цього типу вправ полягає у засвоєнні професійної термінології та формуванні предметного розуміння. Здобувачам пропонується перелік термінів та їх визначення з фахової галузі. Необхідно поєднати терміни з відповідними поясненнями.

Наприклад: match the terms with their definitions.

1. Engine
 2. Transmission
 3. Fuel system
 4. Suspension
- a) A system that transfers power from the engine to the wheels.
 - b) A mechanism that converts fuel into mechanical energy.
 - c) A system that stores and supplies fuel to the engine.
 - d) A system that supports the vehicle and absorbs shocks.

Ці вправи дозволяють одночасно опрацювати фаховий зміст та лексику іноземної мови.

2. Аналіз тексту: читання для засвоєння змісту та мови (Text Analysis: Reading for Content and Language).

Мета завдань передбачає розвиток навичок читання та розуміння професійної інформації, інтеграція фахових знань з розвитком мовних навичок читання.

Наприклад:

1. Identify the main idea of the text.
2. Find the key terms and explain them.
3. Answer the comprehension questions.

3. Завдання на вирішення проблеми (Problem-Solving Task).

Такий тип вправ передбачає розвиток критичного мислення та професійної комунікації. Студентам пропонується ситуаційна задача, де вони демонструють застосування професійних знань у комунікативній іншомовній діяльності.

4. Опис схеми (Diagram Description).

Мета завдань передбачає розвиток навичок опису технічних та виробничих процесів.

Наприклад: describe the diagram, explain the functions of each component.

Такий тип вправ забезпечує поєднання візуального навчання, професійних знань та мовної практики.

5. Міні-проекти (Mini-projects).

Підготовка здобувачами вищої освіти міні-проектів іноземною мовою в межах фахової навчальної дисципліни сприяє розвитку дослідницьких і презентаційних навичок. Цей вид діяльності передбачає інтеграцію предметного змісту, мовної практики та академічних навичок презентації.

Наприклад: prepare a short presentation (7-10 minutes) in English.

6. Рольова гра (Role-Play).

На практичних заняттях студенти розігрують ситуації, які є типовими для їх майбутньої професійної діяльності. Це сприяє формуванню професійної комунікації, комунікативної компетентності в професійному контексті.

Отже, використання CLIL-технології на заняттях передбачає інтеграцію мовного та фахового навчання, підвищення мотивації здобувачів, розвиток професійної та іншомовної комунікативної компетентності, формування критичного мислення.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. У результаті проведеного дослідження було встановлено, що використання CLIL-технології у процесі викладання навчальної дисципліни «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)» є ефективним інноваційним методом до формування професійної іншомовної комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти нефілологічних спеціальностей, який сприяє засвоєнню фахових знань і розвитку мовних навичок, що відповідає чинним вимогам до підготовки майбутніх фахівців. Цей метод підвищує мотивацію здобувачів вищої освіти, сприяє розвитку критичного мислення, комунікативних навичок, здатність застосовувати знання іноземної мови у професійному контексті. На практичних заняттях важливу роль відіграє використання автентичних текстів, практично-орієнтованих завдань, рольових ігор, міні-проектів, які поєднують мовні завдання з професійним змістом. Успішна імплементація CLIL-технології залежить від продуманого добору матеріалів та адаптації освітніх програм до інтегрованого формату здобуття освіти. Перспективним напрямом подальших розвідок є розробка методичних рекомендацій щодо впровадження CLIL-технології в освітній процес здобувачів вищої освіти різних спеціальностей, а також забезпечення співпраці викладачів іноземних мов і фахових дисциплін.

Література:

1. Гайдай І. О., Кошелева М. В., Суворова Л. К., Паньковик Н. М. Інтегрований підхід у вивченні іноземної мови та методику CLIL: відкриття нових горизонтів в навчанні студентів мовних спеціальностей. *Теорія і методика професійної освіти*. 2023. Випуск 63. Том 1. С. 121–126.

2. Маслова А. В., Гончарова О. А. Імплементація технології CLIL в навчальний процес ЗВО в контексті застосування кращих освітніх практик ЄС. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету. Серія: Педагогіка*. 2022. №2(29). С. 112–117.

3. Тарнопольський О. Б., Кабанова М. Р. Методика викладання іноземних мов у вищій школі : навч. посіб. Вінниця : Нова Книга, 2020. 384 с.

4. Yevtushenko N. I. Content-language integrated learning (CLIL) in the training of students of technical specialties. *Молодий вчений*. 2021. №10.1 (98.1). С. 45–48.

References:

1. Hayday I. O., Koshelyeva M. V., Suvorova L. K., Pankovyk N. M. Intehrovanyi pidkhid u vyvchenni inozemnoyi movy ta metodyka CLIL: vidkryttya novykh horyzontiv u navchanni studentiv movnykh spetsialnostey [Integrated approach in learning a foreign language and the CLIL method: opening new horizons in education of students of language specialties]. *Teoriya i metodyka profesynoyi osvity [Theory and methodology of vocational education]*. 2023. Vyp. 63. Volume 1. P. 121–126.

2. Maslova A. V., Honcharova O. A. Implementatsiya tekhnolohiyi CLIL v navchalnyi protses ZVO v konteksti zastosuvannya krashchykh osvitnikh praktyk ES [Implementation of CLIL technology in the educational process of higher education institutions through the use of the best educational practices of the EU]. *Naukovyi visnyk Melitopolskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu. Seriya: Pedahohika [Scientific Bulletin of Melitopol State Pedagogical University. Series: Pedagogy]*. 2022. №2(29). P. 112–117.

3. Tarnopolskiy O. B., Kabanova M. R. Metodyka vykladannya inozemnykh mov u vyshchii skoli : pidruchnyk dlya stud. movnykh spets. zakladiv vyshchoyi osvity [Methods of teaching foreign languages in higher education: a textbook for students of language specialties of higher education institutions]. Vinnytsya : Nova Knuha, 2020. 384 p.

4. Yevtushenko N. I. Content-language integrated learning (CLIL) in the training of students of technical specialties. *Molodyi vchenyi [Young Scientist]*. 2021. №10.1 (98.1). P. 45–48.